

MEDŽIOKLINIŲ ŠUNŲ BANDYMŲ SU ŠERNU APTVARE TAISYKLĖS

1. Medžioklinių šunų bandymų su šerņu tikslas – patikrinti šunų, su kuriais buvo bei gali būti medžiojami šernai, darbinės savybės, jų tinkamumą medžioklei ir veisimui, kad nebūtų veisiami medžioklinių veislių šunys, praradę darbinės savybės, nesikeistų jų prigimtinė paskirtis, dėl ko galimas veislės, išvestos medžioklei, išsigimimas ar įgimtų savybių praradimas.
2. Bandymai gali būti vykdomi visais metų laikais, kai oro temperatūra ne aukštesnė nei +20°C ir ne žemesnė nei -20°C, o sniego danga ne storesnė nei 30 cm.
3. Su šerņu voljere leidžiama bandyti FCI III, IV, V, VI, VII gr. šunis (tik kontinento vižlus), VIII (tik vokiečių wachtelhundus). Bandymuose su šerņu gautas darbinis diplomats, pagrindiniu, tinkamu veisti ir titulams suteikti, pripažįstamas tik laikoms ir skalikams. Kitoms veislėms jis yra tik papildomas (universalumo) diplomats.
4. Bandymuose (varžybose) gali dalyvauti 3 punkte išvardytų veislių pavieniai šunys ar jų poros, nuo 9 mėnesių iki 10 metų amžiaus, nepaisant jų lyties. Pora – du vieno ar dviejų šeimininkų šunys, pristatyti šiems bandymams. Diplomats skiriamos porai kaip darbo vienetui, o išduodamas atskirai kiekvieno šuns savininkui, pažymint juose ir bandymų ataskaitoje, kad dirbo pora. Ekspertų (teisėjų) komisija gali neleisti bandyti šunų poroje, jei jie jau turi darbo su šerņu diplomus, ar numanomas poros pavojingumas šerno sveikatai. Poroje išbandyti šunys, tą pačią bandymų dieną negali dalyvauti kitų porų sudėtyje.
5. Bandymai vykdomi specialiai aptvertame miško plote, ne mažesniame nei 4 ha, į kurią prieš bandymus išleidžiamas arba nuolat gyvena šernas (-ai). Miškas turėtų būti vidutinės brandos ir retumo, su būtinu vietomis pomiškiu ar pasodintu jaunuolynu. Ekspertų (teisėjų) darbo saugumui užtikrinti skirtingose aptvaro vietose pastatomi stebėjimo bokšteliai. Aptvaro tinkamumą bandymams rengti aprobuoja Lietuvos kinologų draugijos Medžioklinių šunų bandymų ir varžybų teisėjų kolegija.
6. Voljere turi būti vienas ar keli suaugę bet kurios lyties šernai. Draudžiama bandymams naudoti suaugusius kuilius su nepašalintomis iltimis ir šernes vedžiojančius jauniklius, bei agresyvius žmogui šernus.
7. Šuns (poros) darbą bandymuose vertina teisėjų komisija, sudaryta ir patvirtinta bandymus rengiančios organizacijos, iš ne mažiau kaip 3 teisėjų, vienas iš jų yra vyr. teisėjas.
8. Šuns šeimininkui (vedliui) bandymų metu leidžiama būti aptvare, kartu su šunimi dalyvauti šerno paieškoje, skatinti šunį balsu ar gestais iki šuo suranda šerną. Po to, kai šuo suranda šerną, skatinimas draudžiamas, o šuns vedlys po aptvarą juda tik kartu su teisėjų komisijos nariais ir vykdo jų nurodymus.
9. Aptvare bandymų metu, pašaliniam asmeniui būti draudžiama. Aptvare fotografuoti, filmuoti ar naudotis mobiliuoju telefonu galima tik gavus vyr. teisėjo leidimą.
10. Prieš pradėdant bandymus patikrinama visų šunų, dalyvaujančių bandymuose, reakcija į šūvį, tuščiais šovimais iššaukiant į orą, šauliui esant ne mažesniu nei 30 m ir ne didesniu kaip 50 m atstumu nuo šunų. Bijantiems šūvio šunims bandymuose dalyvauti neleidžiama.
11. Šernui surasti šuniui (porai) skiriama 10 minučių. Teisėjų komisijos nutarimu, laiko limitas gali būti koreguojamas, atsižvelgiant į aptvaro plotą, jo sudėtingumą, atmosferos ar kt. sąlygas. Darbo su surastu žvėrimi laiką nustato teisėjų komisija, bet ne ilgesnį kaip 15 minučių.
12. Šuo arba pora iš bandymų pašalinami, jeigu:
 - nepradeda paieškos per 3 minutes nuo jos pradžios paskelbimo;
 - suradę žvėrį, nerodo noro dirbti ir nepersekioja nubėgančio šerno ilgiau kaip 5 minutes;
 - prie stovinčio šerno dirba be balso ilgiau nei pirmąsias 5 minutes.
 - šuns (poros) vedlys nesilaiko šių taisyklių, nevykdo teisėjų nurodymų, akivaizdžiai yra neblaivus ar apsvaigęs, dėl ko negali užtikrinti savo saugumo voljere, žiauriai elgiasi su šunimis ar pan.
13. Bandymuose išsiaiškinamos ir vertinamos šios šunų medžioklinės savybės ir darbo elementai: **jautra** (uoslė, klausia, rega), **paieška, drąsa ir piktumas, balsas, rišlumas, meistriškumas, vikrumas, paklusnumas ir darna (poroms).**

- **jautra** – šuns sugebėjimas pasitelkiant uoslę, klausą ir regėjimą ieškoti ir aptikti žvėrį;
- **paieška** – šuns judėjimo greitis vietovės apieškojimo metu, jos platumas ir tolumumas;
- **draša ir piktumas** – šuns elgesys matant žvėrį ir reakcija į šėną;
- **balsas** – nustatomas ir vertinamas jo stiprumas, girdimumas, būdingumas veislei, lojimo dažnumas;
- **rišlumas** – atkaklumas, su kuriuo šuo (pora) suranda ir persekioja žvėrį iki jo sustabdymo bei aploja sustojusį šėną;
- **meistriškumas** – šuns elgesio prie šėno maniera, tolesni jo veiksmai, stengiantis sulaikyti žvėrį, kol šeimininkas (vedlys) prieis iki šūvio atstumo;
- **vikrumas** – šuns judesių greitumas ir lengvumas aplojant bei stabdant žvėrį. Šuns (poros) sugebėjimas išsisukti bei išvengti atakuojančio šėno išpuolių;
- **paklusnumas** – kaip tiksliai ir nepriekaištingai šuo vykdo šeimininko (vedlio) signalus ir komandas;
- **darna** (poroms) – šunų veiksmų dirbant su žvėrimi suderinamumas, sugebėjimas drauge ieškoti, atbėgti išgirdus balsą, tarpusavio pagalba bendrai atakuojant ir išsisukant nuo galimų šėno antpuolių.

14. Bandymuose (varžybose) šuns darbas su šėnu voljere vertinamas pagal maksimalių balų skalę:

1 lentelė

Jautra	Paieška	Draša ir piktumas	Balsas	Rišlumas	Meistriškumas	Vikrumas	Paklusnumas	Darna	Balų suma
Pavieniui									
5	10	20	10	15	20	15	5	-	100
Poroje									
-	5	20	10	15	20	15	5	10	100

15. Diplomai už medžioklines savybes, dirbant su šėnu voljere, skiriami šunims, surinkusiems lauko bandymuose reikalingą jiems balų kiekį, kurių būtinas minimumas atitinkamam diplomo laipsniui gauti yra toks:

2 lentelė

Diplomo laipsnis	Bendras balas	Tame skaičiuje				
		Draša ir piktumas	Rišlumas	Meistriškumas	Vikrumas	Darna
Pavieniui						
I	80	16	13	16	13	-
II	70	14	11	14	11	-
III	60	10	8	10	8	-
Poroje						
I	80	16	13	16	13	8
II	70	14	11	14	11	7
III	60	10	8	10	8	6

16. Galimų nuoskaitų už atskirus darbo su šėnu voljere elementų trūkumus orientacinė skalė:

3 lentelė

Reikalavimai aukščiausiam diplomo	Aukščiausias balas	Eil. Nr.	Trūkumai, mažinantys įvertinimą	Orientacinis nuoskaitos balas

laipsniui gauti				
I. JAUTRA				
Naudodamasis uosle, klausia ir regėjimu, šuo greitai ir užtikrintai suranda žvėrį	5	1	Pakartotinai tikrina pėdsakus, bet žvėrį suranda gan greitai, per 5 min.	1-2
		2	Užtrunka pripėdavimuose, bet žvėrį suranda per 7 min.	3
		3	Blaškos, užtrunka pripėdavimuose, bet žvėrį suranda per 8 – 10 min.	4
II. PAIEŠKA				
Reikalaujama energinga, plati ir tolima paieška, atidžiai apieškant sudėtingas vietas. Poros šunys turi ieškoti žvėries kiekvienas savarankiškai	10 poroms 5	1	Šuo (pora) ieško plačiai, bet nepakankamai energingai ir greitai. Pora retkarčiais ieško kartu.	1-2 poroms 1
		2	Šuo (pora) ieško ne plačiai, bet sudėtingų vietų nevengia. Vienas iš poros šunų seka antrojo paieškos keliu.	3-4 poroms 2
		3	Šuo (pora) ieško ne plačiai, bet aplenkia sudėtingas vietas.	5 poroms 3
		4	Šuo (vienas iš poros) dažnai grįžta pas šeimininką (kontroliuoja).	6-7 poroms 4
		5	Lėta paieška, aplenkiant sudėtingas vietas. Abu poros šunys nuolat ieško kartu.	8 poroms 5
III. DRĄSA IR PIKTUMAS				
Suradęs žvėrį šuo (pora) drąsiai ir piktai aploja šerną, jam judant – stabdo.	20	1	Šuo (pora) piktai atakuoja iš visų pusių, žvėrį sustabdo ar leidžia tik nežymiai judėti.	1-2
		2	Šuo (pora) drąsiai atakuoja žvėrį, stabdo jį, bet leidžia žvėriui judėti, neprarasdamas pranašumo jį atakuojant.	3-4
		3	Šuo (pora) drąsiai atakuoja, stabdo, bet atšoka gan toli nuo šerno, tuo prarasdamas atakų pranašumą ir leidžia žvėriui šiek tiek laisviau judėti.	5
		4	Šuo (pora) piktai aploja žvėrį, atakuodamas iš visų pusių, leidžia šernui judėti ir eiti, bet stabdo jį užbėgdamas iš galvos pusės arba šonų.	6
		5	Šuo (pora) yra greta šerno, azartiškai aploja, daro išpuolius į žvėries pusę, kartais priartėja iki 2–3 m, nukreipdamas jo dėmesį į save. Šernui atakuojant, atšoka toli, praranda pranašumą, tuo leisdamas judėti gan laisvai. Šernas sustoja tik tuomet, kai ruošiasi atakuoti šunį.	7-10
		6	Šuo (pora) nepersekioja žvėries arba bailiai aploja iš toli. Vienas iš poros šunų visiškai neprieina prie šerno.	12 ir daugiau
IV. BALSAS				
Šuo (pora) turi aploti žvėrį stipriai, toli girdimu, veislei būdingu, dažnu balsu, kai žvėris sustabdomas.	10	1	Balsas tipiškas veislei, gerai girdimas, bet šuo daro lojimo pertraukas net tada, kai nesiveja žvėries ar bando išvengti jo atakos.	1-2
		2	Balsas būdingas veislei, gerai girdimas, bet su ilgokomis pertraukomis.	3
		3	Balsas būdingas veislei, tačiau silpnokas ir blogiau girdimas, bet be ilgesnių pertraukų.	4
		4	Balsas silpnai girdimas, duslus, bet be pertraukų.	5

Galimos balso pertraukos, kai šernas bėga ar šuo jį atakuoja.		5	Balsas gergždžiantis, nebūdingas veislei, su ilgokomis pertraukomis.	6
---	--	---	--	---

V. RIŠLUMAS

Šuo (pora) turi atkakliai aploti ir persekioti žvėrį iki jo sustabdymo, neatsitraukti ir nenubėgti nuo šerno iki vedlio komandos.	15	1	Šuo (pora) arba vienas iš poros šunų kartais trumpam nukreipia dėmesį nuo žvėries, nors visą laiką atkakliai jį aploja.	1-2
		2	Šuo (pora) arba vienas iš poros šunų, žvėriui sustojus, nustoja loti, į kažką nukreipia dėmesį, bet nuo šerno nepasitraukia ir greitai, savarankiškai atnaujina darbą.	3-4
		3	Šuo (pora) arba vienas iš poros šunų nutraukia darbą, nueina nuo žvėries, bet savarankiškai per 2 minutes atnaujina darbą.	5-6
		4	Šuo (pora) arba vienas iš poros šunų nutraukia darbą (ne daugiau kaip 3 kartus) per 3 minutes, bet savarankiškai atnaujina darbą.	7
		5	Šuo (pora) ar vienas iš poros šunų nutraukia darbą, palieka šerną ir prie jo nebegrižta.	8 ir daugiau

VI. MEISTRISKUMAS

Šuo (pora) turi atakuoti nubėgantį žvėrį, visais įmanomais būdais stabdyti, „sukti“ šerną, užbėgdamas iš įvairių pusių, taip pat ir iš priekio, priversdamas jį sustoti.	20	1	Šuo (pora) azartiškai atakuoja žvėrį išpuoliais iš visų pusių, bet leidžia jam nežymiai judėti.	1-2
		2	Šuo (pora) daro nežymius, aštirus išpuolius, trukdydami žvėriui judėti.	3-4
		3	Šuo (pora) dirba nepakankamai arti, tuo prarasdamas atakos pranašumą ir leisdamas šernui judėti.	5
		4	Šuo (pora) užbėgdamas žvėriui iš priekio ir šonų, jį „suka“ vietoje bei trukdo jam judėti.	6
		5	Šuo (pora) persekioja žvėrį iš užpakalio, užėina iš šonų ir leidžia šernui laisvai judėti.	7-8
		6	Šuo (pora) persekioja šerną nepakankamai azartiškai, jam atakuojant, atšoka toli, tuo prarasdamas persekiojimo pranašumą.	9
		7	Šuo (pora) azartiškai aploja bei lydi judantį žvėrį tik jam iš užpakalio, net nebandydamas jo sustabdyti.	10
		8	Šuo (pora) aploja šerną iš didelio (daugiau nei 7 m) atstumo, net nebandydamas priartėti. Demonstruoja bailumą.	11-12

VII. VIKRUMAS

Šuo (pora) turi lengvai ir laisvai judėti apie žvėrį, vikriai jį atakuodami. Šernui puolant, staigiai keisti judėjimo kryptį, lengvai išsisukti nuo bet kokių jo antpuolių ir nepakliūti po šerno smūgiu.	15	1	Šuo (pora) lengvai ir greitai atšoka nuo šerno išpuolio, tačiau nežymiai praranda atakos pranašumą. Jei ir pakliūva po šerno smūgiu, atnaujina darbą per minutę.	iki 2
		2	Šuo (pora) juda lengvai, atšoka nuo žvėries gana toli, praranda atakos pranašumą trumpam laikui. Pakliuvęs po smūgiu, savarankiškai atnaujina darbą per 2 min.	3-4
		3	Šuo (pora) juda lengvai, nuo žvėries išpuolių atšoka labai toli, praranda atakos pranašumą ilgesniam laikui.	5-6
		4	Šuo (pora) aploja šerną 3–5 m atstumu, dažniausiai iš užpakalio ar vieno šono, nepriartėja ir atakuoti nebando. Vikrumo neparodo.	7
		5	Šuo (pora) praleidžia šerno išpuolius, po smūgio nutraukia darbą ir nuo žvėries nueina.	8 ir daugiau

VIII. PAKLUSNUMAS

Šuo (pora) turi tiksliai ir nepriekaištingai vykdyti vedlio komandas ar signalus.	5	1	Neateina vedliui šaukiant per 5 minutes.	1-2
		2	Neateina vedliui šaukiant per 7 minutes.	2-3
		3	Neateina vedliui šaukiant per 10 ir daugiau minučių.	3-4

IX. DARNA

Paieškoje, kai vienas iš šunų suranda šerną, antrasis, išgirdęs balsą, turi atbėgti ir prisidėti prie pirmojo per minutę. Dirbdami su žvėrimi poros šunys turi bendrai, azartiškai atakuoti jį iš skirtingų pusių, padėdami vienas kitam. Jei šernas užpuola vieną iš šunų antrasis turi drąsiai ir aktyviai pulti šerną, visu savo elgesiu atkreipti jo dėmesį į savepagelbėti kitam šuniui.	10	1	Atakuoja azartiškai, iš įvairių pusių, padeda vienas kitam, po šerno išpuolių vienas iš šunų atšoka per daug toli, bet atakos pranašumas neprarandamas.	1
		2	Atakuoja azartiškai, kartais trukdydami vienas kitam, susidurdami, nuo šerno išpuolių atšoka tolokai, bet pranašumo nepraranda. Antrasis šuo prie darbo prisideda tik per 1,5 min.	2
		3	Dažnai atakuoja tik iš vienos pusės, nors turi galimybę dirbti skirtingose pusėse. Vienas iš šunų atšoka toli, praleidžia šerno išpuolius, trumpam prarandamas atakos pranašumas. Antrasis šuo prisijungia tik per 2 min.	3
		4	Būdami nuo šerno gana toli, neaktyviai padeda vienas kitam.	4
		5	Paieškoje vienas iš šunų neatbėga į kito balsą ilgiau kaip 2 minutes. Atakuoja padrikai, dažnai trukdydami vienas kitam. Vienas iš poros tolokai nueina nuo žvėries ar nutraukia darbą, nubėgdamas pas vedlį ar kitur ilgiau kaip 2 minutes. Nėra poros darbo.	5-7

17. Taisyklių pakeitimai skalikams

Bandant FCI VI grupės šunis, lietuvių, latvių, estų skalikams privalomas skalijimas persekiojant žvėrį. Kadangi skalikų veislėms labai svarbus balso stiprumas, melodingumas, moduliacijų pasikeitimas skirtingais darbo etapais, jų **balsas** vertinamas 20 (+10) balų. Dėl to naudojami mažesni vertinimai **drąsos** (-5) ir **vikrumo** (-5) elementų punktuose. Ekspertai turi atsižvelgti į tai mažindami balus už darbo trūkumus, taip pat taikyti atitinkamai mažesnes nuoskaitas. Vertinant skalikų darbą, reikėtų vadovautis šiomis minimalių balų ir vertinimų lentelėmis:

1. Skaliko (poros) darbo vertinimas

Vertinamos savybės	Suradimas	Drąsa ir pyktis	Balsas	Rišlumas	Meistriškumas	Vikrumas	Paklusnumas	Santara
Vieno šuns	15	15	20	15	20	10	5	-
Poros	10	15	20	15	20	10	5	5

2. Minimalūs balai pagal diplomo laipsnį

Diplomo laipsnis	Balų suma	Suradimas	Drąsa ir pyktis	Balsas	Rišlumas	Meistriškumas	Paklusnumas
I	80	10	10	14	13	14	1
II	70	7	8	10	10	12	1

III	60	4	6	8	7	10	1
------------	-----------	----------	----------	----------	----------	-----------	----------

3. Suradimo laikas ir balai

Ieškojimo trukmė (min.)	Vienas šuo gauna balų	Pora gauna balų
1-3 minutės	15-13	10-8
3-5 minutės	13-11	8-6
5-7 minutės	11-9	6-4
7-9 minutės	9-7	4-2
9-10 minučių	7-5	2-1

**MEDŽIOKLINIŲ ŠUNŲ LAUKO BANDYMŲ
SU ŠERNU APTVARE
VERTINIMO KORTELĖ**

(šuns vardas)	(savininko vardas, pavardė)	
(šuns veislė)	(rengimo vieta)	(vedlio vardas, pavardė)
(registracijos Nr.)	(rengimo data)	(rengėjas)
(gimimo data)	(LŠVK, K. 1. Nr.)	(identifikacija)

Šūvio testas _____ Suradimo laikas _____

Vertinimas:

Jautra	Paieška	Drąsa ir piktumas	Balsas	Riškumas	Meistriškumas	Vikrumas	Paklusnumas	Balų suma	Suteiktas diplomas
Max =5	10	20	10	15	20	15	5	100	I; II; III.

Minimalūs balai diplomams:	Drąsa ir pyktis	Riškumas	Meistriškumas	Vikrumas
I - 80 b.	16	13	16	13
II - 70 b.	14	11	14	11
III - 60 b.	10	8	10	8

Komisijos pirmininkas: _____
(vardas, pavardė) _____
(parašas)

Nariai: _____
(vardas, pavardė) _____
(parašas)

_____ _____
(vardas, pavardė) (parašas)

A.V.